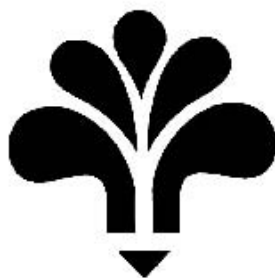

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

دانشگاه علم و فرهنگ

دانشکده هنر

پایان نامه کارشناسی ارشد پژوهش هنر

روند شکل گیری و تحول مضامین سیاسی و اجتماعی در ترانه های ایرانی از انقلاب مشروطه تا انقلاب اسلامی

نگارش

نگین مرزی

استاد راهنما

دکتر طلایه رویایی

استاد مشاور

دکتر محمد تقی آشوری

شهریور ماه 1389

چکیده:

در پایان‌نامه حاضر تلاش شده است شرحی مختصر از اوضاع و احوال سیاسی و اجتماعی ایران در دوره‌های: انقلاب مشروطه، دوران حکومت پهلوی اول، دوران حکومت پهلوی دوم تا حدود سال 1356، آخرین سال‌های حکومت پهلوی دوم تا آغازین سال‌های انقلاب اسلامی تا پیش از جنگ ایران و عراق ارائه شود. نقطه آغازین این بررسی از آن جهت انقلاب مشروطه انتخاب شده است که می‌توان آن را آغاز «تجدد» و «مدرنیزاسیون» ایرانیان به واسطه رشد آگاهی ناشی از تماس بیش از پیش ایشان با غرب دانست و اینکه این رشد آگاهی بر فرهنگ، سیاست و جامعه ایرانی تأثیر شگرفی به جای گذاشت. روند این نواخواهی و نوگرایی در دوره‌های پهلوی اول و دوم پی گرفته شده است و افت و خیزهای آن بررسی شده است. وقوع انقلاب اسلامی تغییری ماهوی در احوال سیاست و اجتماع ایجاد کرد که در این رساله بدان پرداخته شده است. به موازات مطالب ارائه شده ترانه‌هایی نیز که در آن به این شرایط سیاسی و اجتماعی اشاره شده است به طور انتخابی و نمونه گردآوری شده است تا بدین ترتیب امکان انطباق و مقابله اوضاع و احوال سیاسی و اجتماعی با ترانه‌های یاد شده فراهم آید. بررسی هر دوره و ترانه‌های آن از یک سو تأثیر پذیری ترانه‌ها را (که ابعادی ادبی و موسیقایی دارد) از اوضاع سیاسی و اجتماعی نشان می‌دهد و از سویی دیگر موثر بودن ترانه سیاسی و اجتماعی را بر سیاست و اجتماع مشخص می‌کند.

آنچه از برآیند این بررسی‌ها به دست می‌آید، نشان می‌دهد، در ترانه‌های دوران مشروطه مفاهیمی چون وطن و آزادی و مدنیت غربی و انتقاد سیاسی و اجتماعی، در ترانه‌های دوران پهلوی اول انتقادهایی سطحی به حکومت، در ترانه‌های دوران پهلوی دوم گاه انتقادهایی عمیق‌تر به بنیان

حکومت، گاه مفاهیمی مثل یأس و ناامیدی و مرگ و نیستی و گاه امید به فردایی بهتر، و در ترانه‌های مربوط به دوران انقلاب اسلامی مضامینی چون وطن و آزادی و اتحاد و شهید وجود دارد.

واژگان کلیدی:

ترانه، سیاست، اجتماع، مشروطه، پهلوی، انقلاب اسلامی

صفحه	فهرست مطالب:
	عنوان
1	فصل یک: کلیات تحقیق
2	1-1 : مقدمه
3	1-2 : روش تحقیق
3	1-2-1 : تعریف مسئله و بیان پرسش‌های اصل تحقیق
4	1-2-2 : سؤال‌ها و فرضیه تحقیق
5	1-2-3 : اهداف و کاربرد تحقیق
6	1-2-4 : پیشینه تحقیق
6	1-2-5 : ضرورت انجام تحقیق
7	1-2-6 : روش انجام تحقیق
8	فصل دوم: تعاریف و تاریخچه واژگان
9	2-1 : تعریف ترانه و تصنیف
10	2-2 : تاریخچه ترانه
13	فصل سوم: اواخر دوران حکومت قاجار، و انقلاب مشروطه
14	3-1 : شرایط سیاسی و اجتماعی ایران در اواخر دوران حکومت قاجار، و انقلاب مشروطه

- 3-2 : ترانه‌های سیاسی و اجتماعی مربوط به اواخر دوران حکومت قاجار،
و انقلاب مشروطه 19
- 3-3 : بررسی و تحلیل مضامین سیاسی و اجتماعی مطرح شده در ترانه‌های
مربوط به اواخر دوران حکومت قاجار، و انقلاب مشروطه 35
- فصل چهارم: دوران حکومت پهلوی اول 38
- 4-1 : شرایط سیاسی و اجتماعی ایران در دوره حکومت پهلوی اول 39
- 4-2 : ترانه‌های سیاسی و اجتماعی مربوط به دوره حکومت پهلوی اول 41
- 4-3 : بررسی و تحلیل مضامین سیاسی و اجتماعی مطرح شده در ترانه‌های
مربوط به دوره حکومت پهلوی اول 55
- فصل پنجم: دوران حکومت پهلوی دوم تا حدود سال 1356 58
- 5-1 : شرایط سیاسی و اجتماعی ایران در دوره حکومت پهلوی دوم تا
حدود سال 1356 59
- 5-2 : ترانه‌های سیاسی و اجتماعی مربوط به دوران حکومت پهلوی دوم
تا حدود سال 1356 61
- 5-3 : بررسی و تحلیل مضامین سیاسی و اجتماعی مطرح شده در ترانه‌های
مربوط به دوره حکومت پهلوی دوم تا حدود سال 1356 83
- فصل ششم: آخرین سال‌های حکومت پهلوی دوم (سال‌های 57 و 1356) و 85

انقلاب اسلامی

6-1 : شرایط سیاسی و اجتماعی ایران در آخرین سال‌های حکومت پهلوی 86

دوم (سال‌های 57 و 1356) و انقلاب اسلامی

6-2 : ترانه‌های سیاسی و اجتماعی مربوط به آخرین سال‌های حکومت 88

پهلوی دوم (سال‌های 57 و 1356) و انقلاب اسلامی

6-3 : بررسی و تحلیل مضامین سیاسی و اجتماعی مطرح‌شده در ترانه‌های 114

مربوط به آخرین سال‌های حکومت پهلوی دوم (57 و 1356) و

انقلاب اسلامی

نتیجه‌گیری 117

فهرست منابع 121

فصل یک:

کلیات تحقیق

1-1 : مقدمه

در پایان نامه حاضر به سیر تحول مضامین سیاسی و اجتماعی در ترانه‌های ایرانی از انقلاب مشروطه تا انقلاب اسلامی پرداخته شده است. در مسیر این بررسی، ابتدا هر دوره تاریخی - از مشروطه تا انقلاب اسلامی - به اجمال معرفی شده و به مهم‌ترین حوادث هر دوره اشاره شده است. نقطه آغاز این بررسی، انقلاب مشروطه و آغاز تجدد در ایران انتخاب شده است. در واقع اولین بارقه‌های بیداری ایرانیان و حرکت ایشان به سوی مشروطه‌خواهی را می‌توان ناشی از آگاهی ایشان از تحولات غرب دانست. تحولاتی که تحت عنوان «مدرنیته» در غرب رخ داده بود، از درون جامعه غرب زاده شده بود. اما همان‌گونه که در ادامه خواهد آمد، ایران نیز کم‌کم تلاش کرد تا نسخه‌ای از این مدرنیته غربی را اتخاذ نمایند. نامی که بر این تحول ایرانی می‌توان گذاشت، «مدرنیزاسیون» یا همان «تجدد» است و نه عیناً همان «مدرنیته».

پی‌گیری این مشروطه‌خواهی نزد ایرانیان تا اواسط دوره حکومت پهلوی نیز ادامه داشت. اما رفته‌رفته اقدامات رضاخان در جهت تثبیت سلطنت خود، شکلی دیکتاتوری به خود گرفت. اما این به معنای پایان تجدد نبود.

در دوره حکومت محمدرضاشاه پهلوی علی‌رغم تعهد شاه به مشروطه، به موجب اقدامات او پایه‌های حکومت سلطنتی مستحکم‌تر شد و حکومت به سوی دیکتاتوری بیشتری پیش رفت. پیامد این رفتارهای شاه، اعتراضات مردم و تلاش ایشان برای انقلابی دیگر بود که نهایتاً به انقلاب اسلامی ایران منتهی شد.

هم‌گام با تحولات دوره تاریخی ذکر شده، ترانه‌های هر دوره نیز دست‌خوش تغییراتی می‌شده است. درحقیقت ترانه (که حاکی از پیوندی میان ادبیات و موسیقی است) آینه‌ای بوده است که شرایط سیاسی و اجتماعی را به نمایش می‌گذاشته است.

اما در این میان توضیحی ضروری می‌نماید: در دوره قاجار ترانه بیشتر به زبان مردم کوچه و بازار نزدیک بوده است، و اگرچه پیوندی نیز با موسیقی داشته، اما این ترانه‌ها نه به لحاظ ادبی چندان قوی

بوده‌اند و نه از حیث موسیقایی پر بار. با آغاز دورهٔ حیات جدید ترانه (دوران حیات و فعالیت عارف) و شکل‌گیری تصنیف (که هم جنبهٔ ادبی آن برجسته است و هم به لحاظ موسیقایی دقیق‌تر)، گویی در آن روشن‌تر می‌توان رد تحولات سیاسی و اجتماعی را پی گرفت..

هرچه از دورهٔ قاجار جلوتر می‌آییم، گسست میان ترانه و فرهنگ عامه بیشتر می‌شود؛ بدان معنا که دیگر در آن چندان الفاظ عامیانه به چشم نمی‌خورد و ترانه‌ها از حیث ادبی غنی‌تر می‌شود.

در اواخر دورهٔ حکومت پهلوی، به دنبال گسترده‌تر شدن استفاده از ابزارهایی هم‌چون رادیو، ضبط، گرامافون و... و به علت تماس بیشتر ایرانیان با غرب، فرم‌ها و شکل‌های جدید موسیقی غرب به ایران راه می‌یابد و ترانه‌ها شکلی جدیدتر پیدا می‌کند.

با نزدیک شدن به انقلاب اسلامی، باز هم ترانه‌ها شرایط سیاسی و اجتماعی حاکم بر کشور را به بهترین نحو نمایان می‌سازند.

لازم به ذکر است در مطالب پیش رو استفاده از الفاظی چون تصنیف، سرود و... بدان جهت است که تمامی این فرم‌ها، در قالب بزرگ‌تر ترانه در نظر گرفته شده است و حسب نمایش رخدادهای سیاسی و اجتماعی بدان‌ها اشاره شده است.

2-1: روش تحقیق

1-2-1: تعریف مسئله و بیان پرسش‌های اصلی تحقیق

می‌توان ترانه‌ها را از مؤلفه‌های مهم ساختار فرهنگ شنیداری دانست و به این سبب در ساختار فرهنگی هر جامعه از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. ترانه‌ها با توجه به رویکرد خود (مضامین و محتوای خاص خود) دسته‌بندی‌های ویژه‌ای را پدید می‌آورند: ترانه گاه و جوهی عاشقانه را در نظر دارد، گاه مفاهیمی عارفانه را برمی‌تابد و گاه مضامین سیاسی و اجتماعی را در خود می‌گنجانند و...

در پایان نامه حاضر ترانه‌هایی که در بردارنده مفاهیمی سیاسی و اجتماعی است بررسی شده است و تلاش شده روند حوادث سیاسی و اجتماعی در ترانه‌ها پی گرفته شود و از این راه در یابیم که تاثیر پذیری این ترانه‌ها که خود برخاسته از این حوادث است، بر جامعه و سیاست چگونه بوده است.

2-2-1: سؤال‌ها و فرضیه‌های تحقیق:

سؤالات:

سوال اصلی: نحوه شکل‌گیری ترانه‌های سیاسی و اجتماعی در دوره‌های تاریخی مشروطه، پهلوی اول، پهلوی دوم و انقلاب اسلامی چگونه است؟

سوال فرعی 1: تغییر مضامین سیاسی و اجتماعی در ترانه‌ها متناسب با تغییر شرایط سیاسی و اجتماعی در هر مقطع تاریخی (مشروطه، پهلوی اول، پهلوی دوم و انقلاب اسلامی) چگونه است؟ (آیا با تغییر شرایط سیاسی و اجتماعی در دوران مشروطه، پهلوی اول، پهلوی دوم و انقلاب اسلامی، مضامین سیاسی و اجتماعی ترانه‌ها هم دست خوش تغییر قرار گرفته‌اند؟)

سوال فرعی 2: کارکرد این ترانه‌های سیاسی و اجتماعی چیست؟

فرضیه‌ها:

فرضیه اصلی:

تحولات سیاسی و اجتماعی بر ادبیات و موسیقی تاثیر گذار است و به تبع آن ترانه‌ها را که وجوهی توأمان ادبی و موسیقایی دارد نیز متاثر می‌سازد. این تغییرات با وارد شدن واژگان، مفاهیم و محتوای خاصی در ترانه‌های ایرانی نمود پیدا می‌کند که هم‌سویی کاملی با حوادث و رخداد‌های سیاسی و اجتماعی دارد و به عبارت دیگر مضامین و مفاهیمی که در ترانه‌های سیاسی و اجتماعی به کار برده می‌شود متناسب با صدا‌هایی است که در عرصه سیاست و اجتماعی شنیده می‌شود.

فرضیه فرعی 1: تغییر و تحولات سیاسی و اجتماعی موجب بر آمدن یا از بین رفتن یا قلب موضوعات در جامعه می شود. این تغییرات بر فرهنگ موثر است و لذا ترانه ها را نیز که بر آمده از فرهنگ است بی نصیب نمی گذارد و دچار تحول می گرداند.

فرضیه فرعی 2: همان گونه که این ترانه ها از بستر سیاسی و اجتماعی بر می آید ، برای خود این جامعه نیز کارکردی تغذیه کننده دارد. بدان معنا که از همین ترانه ها برای بیان مفاهیمی در جهت ایجاد تحولات اجتماعی و سیاسی استفاده می شود. به دیگر سخن همین ترانه های سیاسی و اجتماعی محرکی است تا مردم را برای اهدافی سیاسی و اجتماعی بسیج نماید.

3-2-1: اهداف و کاربرد تحقیق:

هدف:

هدف از این بررسی نشان دادن تأثیر شرایط سیاسی و اجتماعی بر ترانه های ایرانی در مقاطع تاریخی مشروطه، پهلوی اول و دوم و اوایل انقلاب اسلامی است و مشخص می سازد که مضامین و مفاهیم موجود در ترانه هر دوره با دوره دیگر متفاوت است . از دیگر اهداف این تحقیق آن است تا نشان دهد گاه همین ترانه های سیاسی و اجتماعی ابزاری می شود برای تأثیرگذاری بر اذهان شنوندگانش تا ایشان را برای اهدافی سیاسی و اجتماعی بسیج نماید.

کاربرد:

این تحقیق که مقطعی از حیات ترانه ایرانی را نشان می دهد خود ابزاری است که می توان از آن در جهت اعتلای فرهنگی سود جست و حتی ارتقاء سطح کیفی ترانه و ترانه سرایی در کشور که متأسفانه در برخی موارد به ابتذال کشیده شده است، کارکردی است که می توان برای این بررسی متصور شد.

4-2-1: پیشینه تحقیق:

در بررسی های پیش تر انجام شده در حوزه های جامعه شناختی به وفور به منابعی بر می خوریم که در آن شرایط سیاسی و اجتماعی ایران از انقلاب مشروطه تا انقلاب اسلامی به تفصیل بررسی شده است. در منابع ادبی نیز عموماً به شعر و ادبیات مشروطه تا انقلاب اسلامی پرداخته شده است و گاه بررسی محتوایی این اشعار نیز ارائه شده است. لیکن وجود منبعی که هم شرایط سیاسی و اجتماعی را بیان کند و هم ترانه های بر آمده از این شرایط را ارائه کند و در عین حال محتوای این ترانه ها را نیز تحلیل نماید، مورد نیاز می نمود.

5-2-1: ضرورت انجام تحقیق:

تامل در مسایل فرهنگی که از بنیان های هر جامعه است امری مهم می نماید و هر گونه تحقیق در هر یک از زیر شاخه های فرهنگی نیازمند دقتی بسیار است و بدین ترتیب بررسی ترانه نیز از این قاعده مستثنی نیست. در مورد ترانه های سیاسی و اجتماعی که وجه ادبی آن آغشته به مسایلی سیاسی و اجتماعی است این بررسی دقتی دو چندان می طلبد چرا که دامنه تحقیق بسط یافته است. اما در خصوص ضرورت انجام این تحقیق می توان گفت که در بررسی های دیگر گاه فقط به مسایل سیاسی و اجتماعی اشاره شده است (منابع جامعه شناختی) و گاه صرفاً ترانه های هر دوره گردآوری شده است (منابع ادبی) و حتی در مواردی به مسایل سیاسی و اجتماعی مطرح شده در شعر و ترانه ها نیز پرداخته شده است. اما وجود منبعی که هر سه این موارد را در کنار هم ارائه نماید، ضروری می نمود. تحقیقی که در آن شرایط سیاسی و اجتماعی مورد نظر به اجمال بررسی شود و در کنار آن نمونه هایی از ترانه های سیاسی و اجتماعی، ارائه شود و ضمناً مفاهیم آن مورد تحلیل قرار گیرد تا هر یک از اطلاعات بیان شده برای خواننده قابل مقایسه و انطباق باشد. امید است که این رساله بتواند پایگاهی برای مطالعات آینده باشد.

6-2-1: روش انجام تحقیق

رساله حاضر با روشی توصیفی - تحلیلی انجام گرفته است و روش گردآوری مطالب، کتابخانه‌ای بوده است و در این مسیر از ابزارها و رسانه‌هایی مانند کتاب، CD، نوار، اینترنت و... استفاده شده است.

انتخاب ترانه‌ها انتخابی حسب سلیقه نگارنده بوده است و عموماً به ترانه‌های سیاسی و اجتماعی بنام و البته تاثیر گذار در مقاطع مطرح شده اشاره شده است و تحلیل این ترانه‌ها بر اساس مولفه‌های جامعه‌شناختی و مفاهیم مطرح شده در سیاست و اجتماع بوده است.

فصل دوم:

تعريف و تاريخچه واژگان

1-2- تعریف ترانه و تصنیف:

پیش از پرداختن به شرایط سیاسی و اجتماعی مقاطع تاریخی ذکر شده، ضروری می‌نماید که برای روشن‌تر شدن بحث، تعاریفی از ترانه و تصنیف ارائه شود.

در دایره‌المعارف فارسی مصاحب ترانه این چنین تعریف شده است: «ترانه: 1- شعرهایی به وزن هجایی، شورانگیز و ضربی و سبک... که بیشتر مردم عامه می‌خوانده و می‌نواخته‌اند. 2- آنچه امروز به نام تصنیف خوانده و نواخته می‌شود. رباعی و دو بیتی را نیز گاه ترانه می‌خوانند». (مصاحب، 1380: 624).

در همین دایره‌المعارف تصنیف این گونه تعریف شده است: «سخنانی شعرمانند... که معمولاً همراه موسیقی خوانده می‌شود. امروز این سخنان را ترانه نیز می‌خوانند». (همان ماخذ: 645)

در واژه‌نامه موسیقی ایران‌زمین، ترانه این گونه تعریف شده است: «از اقسام تصانیف که در موسیقی قدیم تا به امروز ملاحظه می‌شود. دو بیتی، سرود، نغمه، نقش و صوت همگی در ترانه گنجد... ترانه‌های اصیل امروزی بر سر زبان‌ها باقی می‌ماند و گاهی اشعار بسیار ساده و روان برای ترانه می‌سازند که جزء ویژگی آن (شعر ساده و روان) محسوب شده است... از ترانه به نغمه نیز تعبیر شده است؛ نغمه و نوعی سرود (غیث) نغمه، نوا و در فرهنگ نظام آمده: سرود و اشعار ملی و وطنی». (ستایشگر، 1374: 237).

انواع ترانه در واژه‌نامه موسیقی ایران‌زمین این گونه آمده است: ترانه انتقادی، ترانه بومی، ترانه پندآمیز، ترانه توصیفی، ترانه حرفه‌ای، ترانه خزانگی، ترانه عاشقانه، ترانه عامیانه، ترانه مذهبی، ترانه‌های هزل‌گونه، ترانه‌های نرورزی، ترانه‌های مولودی.

واژه‌نامه موسیقی ایران‌زمین در توضیح واژه «تصنیف» می‌آورد: «1. فرهنگ‌ها توضیحات متعارفی بر مفهوم تصنیف ذکر نموده‌اند. مانند: نوعی شعر که با آهنگ موسیقی خوانده شود، یا، ترکیب و ترتیب نواهای موسیقی. 2. تلفیق شعر و موسیقی، به روش استقرار موسیقی به روی شعر و یا شعر بر آهنگ. ریشه‌ای طولانی دارد...» (ستایشگر، 1374: 257).

از برآیند تعریف فوق این‌گونه برمی‌آید که می‌توان «ترانه» و «تصنیف» و «سرود» را؛ واژگان کم‌وبیش مترادف دانست.

در رساله حاضر نیز اغلب از واژه «ترانه» استفاده شده است و در صورت به کار بستن کلمه سرود («وقتی سرود می‌گویند هم‌معنای موسیقی و ملودی دارد و هم شعر» (کافی، 1388: 41)، «تصنیف» و... همگی این قوالب، در گستره ترانه پنداشته شده‌است. ترانه در تعریفی جامع این‌گونه معرفی می‌شود: شعری که به آواز خوانده شود. عموماً با ساز (موسیقی) همراهی می‌شود پس‌آمیزه‌ای است از ادبیات و موسیقی و ترانه قسمتی از فرهنگ عامه است که حسَب به کار بستن مضامینی خاص، به مهم‌ترین رخدادها و حوادث زندگی بشر اشاره می‌کند، یعنی ترانه‌ها از حوادث زندگی بشر مایه می‌گیرد و تحولات سیاسی و اجتماعی و تأثیر آن بر جامعه، در ترانه‌ها متجلی می‌گردد.

اما در شکل خاصی از ترانه‌ها که در پایان‌نامه حاضر موردنظر است، (ترانه‌های سیاسی و اجتماعی)، اندیشه و نظرات مردم درباره تحولات سیاسی و اجتماعی و شخصیت‌های سیاسی و اجتماعی نمود پیدا می‌کند. همین ترانه‌ها که از شرایط سیاسی و اجتماعی مایه گرفته است، خود، کارکردی دیگر نیز می‌پذیرد؛ یعنی نقشی چون شکل دادن و جهت دادن به اندیشه‌های مردمان جامعه و آگاهانیدن ایشان را نیز ایفا می‌کند. گویی ترانه از دل جامعه برخاسته و بدان بازمی‌گردد.

2-2- تاریخچه ترانه:

تاریخچه روشنی را نمی‌توان برای ترانه متصور شد. معمولاً از گویندگان ترانه‌های روزگاران گذشته نامی برجای نمانده است.

در زمان آریایی‌ها، «داستان‌های قومی و رزم‌نامه‌ها و حماسه‌ها... متشکل گردید و بعدها توسط پیشوایان مذهبی... ادعیه و اوراد و سرودهای دینی به آن‌ها اضافه گردید» (بدیعی، 1353: 19).

در دوران زرتشت و «در دین او بهترین و زیباترین ستایش‌ها و نیایش‌ها که نثار اهورا مزدا، امشاسپندان و ایزدان و فرشتگان بزرگ می‌شود، با سرودن توأم است. کتاب مقدس و آسمانی دین زرتشت اوستا می‌باشد که در حقیقت باقیمانده از مجموعه بزرگتری

از ادبیات کهن سال ایران است.» (همان ماخذ: 23)

در دوران هخامنشیان شعر و موسیقی مردمی تر می‌شود و فقط منحصر به معابد و آتشکده‌ها نیست حتی در ترانه‌های دوران هخامنشی هم که به زبان مردم سروده می‌شد مسایل مردم و علایق آنها نشان داده می‌شود «در زمان هخامنشیان ادبیات آهنگین به شاخه‌های گوناگون و پراکنده تقسیم شده بود. 1- سرودهای مذهبی، 2- سرودهای جنگی و حماسی و 3- سرودها و ترانه‌های بزمی» (همان ماخذ: 29)، مهم‌ترین سرودها و ترانه‌ها بوده است. اشکانیان نیز از این ترانه‌ها و سرودها هم‌چون میراثی پاسداری نمودند.

اگر در تاریخ قدری جلوتر آییم، درمی‌یابیم که در دوران ساسانی، بنام‌ترین ترانه‌ها «خسروانی» نام داشته که معمولاً با همراهی ساز، برای پادشاهان ساسانی اجرا می‌شده است.

پس از ورود اسلام همسایگی اعراب با ایران موجب راه یافتن بسیاری از سنت‌های ترانه خوانی ایرانیان در میان اعراب شد و حتی حکومت‌های پس از ایشان را نیز متأثر ساخت. ترانه و ترانه‌سرایی هم‌چنان تداوم یافت. در این بین ترانه‌هایی با گویش‌های محلی نیز ظهور پیدا کرد.

پس از حمله مغل هنر ایران حالتی ساکن یافت و از آن مردم به تصوف و عرفان روی آوردند.

در زمان صفویان به دلیل عقاید خاص پادشاهان صفوی موسیقی مذهبی رواج گرفت (همان ماخذ: 67) که از وقایع ناگوار و غم‌انگیز اسلامی حکایت داشت.

اما رونق ترانه و ترانه‌سرایی در عهد قاجار اتفاق افتاد. در دوران مشروطه ترانه‌های سیاسی و اجتماعی که رنگ و بویی انتقادی داشت، رخ نمود. ماهیت انتقادی ترانه‌های سیاسی و اجتماعی متناسب با شرایط و اوضاع ایران دو دوره‌های بعدی هم‌چنان حفظ می‌شد؛ هرچند در دوره‌هایی به‌علت فضای باز جامعه، گاه صریح بود و گاه به دلیل فضای بسته حاکم بر جامعه کنایی و پوشیده.

با ارائه تعریف و بیان تاریخچه مختصری درباره ترانه، حیطة واژگان مهم رساله حاضر قدری روشن شده است. حال در ادامه به بحث درباره مقاطع تاریخی مورد نظر در این پایان نامه و ترانه‌های هر دوره پرداخته می‌شود.